

**KLUB ZASTUPNIKA SDA
ČELIK MIRZA**

Inicijativa

Tražim od Ministarstva zdravstva KS da pokrene izmjene i dopune Uredbe o obimu ,uvjetima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica na korištenje ortopedskih i drugih pomagala , endoproteza,stomatološko-protetskih nadomjestka.

Obrazloženje

Dopis EHO udruženje za podršku djeci s teškoćama sluha i govora .

ČELIK MIRZA

UDRUŽENJE ZA PODRŠKU DJECI S TEŠKOĆAMA SLUHA I GOVORA

Broj:

Sarajevo, 17.03.2017. godine

17-03-2017

01 02 11396

**Klub zastupnika Stranke demokratske akcije – SDA
N/R Mirza Čelik**

Predmet: Inicijativa za izmjene i dopune Uredbe o obimu, uvjetima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica na korišćenje ortopedskih i drugih pomagala, endoproteza, stomatološko - protetske pomoći i stomatološko - protetskih nadomjestaka

Poštovani,

Udruženje za podršku djeci s teškoćama sluha i govora "Eho" (u daljem tekstu: Udruženje) je razmatrajući zdravstvene i materijalne potrebe osoba s teškoćama sluha i govora, utvrdilo neodložnu potrebu boljeg formalno-pravnog uređenja zdravstvene zaštite djece i odraslih s teškoćama sluha / govora.

S navedenim u vezi, u prilogu Vam dostavljamo Inicijativu Udruženja za izmjene i dopune Uredbe o obimu, uvjetima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica na korišćenje ortopedskih i drugih pomagala, endoproteza, stomatološko - protetske pomoći i stomatološko - protetskih nadomjestaka ("Sl. novine Kantona Sarajevo", br. 38/07 i 29/08), (u daljem tekstu: Uredba).

Predmet Inicijative je da se izmjenama i dopunama Uredbe:

- osiguranim licima ...
- korisnicima slušnih aparata i kohlearnih implantata ...
- po osnovu obaveznog zdravstvenog osiguranja ...

osiguraju potrebna pomagala i njihovo održavanje.

Korisnici prava bi bila osigurana lica sa umjerenim (korisnici slušnih aparata) odnosno ozbiljnim ili potpunim oštećenjem sluha (korisnici kohlearnog implantata). Način ostvarivanja prava bi bio kao i u slučaju drugih ortopedskih pomagala.

Molimo vas da nas obavijestite o poduzetim aktivnostima.

U slučaju potrebe za pojašnjenjima, stojimo vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

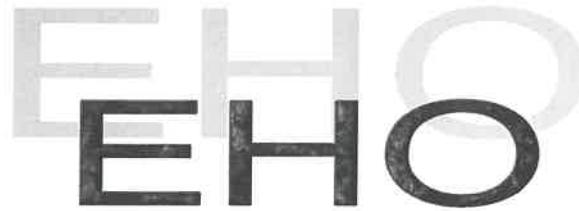
Predsjednik Upravnog odbora

Dostavljen:

- Naslovu
- a/a

Mustafa Lotinac

UDRUŽENJE ZA PODRŠKU DJECI S TEŠKOĆAMA SLUHA I GOVORA

Broj:

Sarajevo, 17.03.2017. godine

Upravni odbor Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo

Predmet: Inicijativa za izmjene i dopune Uredbe o obimu, uvjetima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica na korišćenje ortopedskih i drugih pomagala, endoproteza, stomatološko - protetske pomoći i stomatološko - protetskih nadomjestaka

Poštovani,

Udruženje za podršku djeci s teškoćama sluha i govora "Echo" (u daljem tekstu: Udruženje) je udruženje koje, prije svega, za cilj ima ostvarivanje potrebne psihološke, socijalne, materijalne, dijagnostičke, rehabilitacijske te edukacijske pomoći djeci s teškoćama sluha / govora.

Udruženje okuplja roditelje ili staratelje djece s teškoćama sluha i govora, članove njihovih porodica i stručnjake za dijagnostiku, liječenje, rehabilitaciju, edukaciju, zdravstvenu i socijalnu zaštitu te druga zainteresirana lica.

Jedno od pitanja koje se kontinuirano nameće tokom sastanaka Udruženja je i bolje formalno-pravno uređenje zdravstvene zaštite djece i odraslih s teškoćama sluha / govora.

1. Uvod

Oštećenje sluha je invaliditet koji pogađa osobu u svim uzrastima (urođena gluhoća, staračka, traumatska i sl.) ali i svim sferama života budući da obuhvata kako zdravstveni, tako i obrazovni, socijalni, radni i sve druge aspekte života osobe koja ima teškoće sluha / govora te članova njegove porodice.

Prema rezultatima posljednjeg Popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini čak 70.762 osobe ima neki stepen teškoća sluha. Tako, po rezultatima Popisa, poteškoće vezane za sluh predstavljaju treću poteškoću po zastupljenosti u Bosni i Hercegovini (prva se odnosi na kretanje, druga na vid).

Istraživanja koja su provedena na temu socijalnog i materijalnog položaja gluhih osoba u BiH pokazuju krajnje poražavajuće rezultate budući da je 98% radno sposobnih gluhih osoba nezaposleno, samo šest ih je visoko obrazovano, samo je jedan certificirani tumač znakovnog jezika. Nadalje, a s obzirom na vrstu oštećenje organizma, većina gluhih osoba nema pravo na naknade iz socijalnih programa (npr. invalidninu, tuđu njegu i pomoć, naknadu za ortopedski dodatak, dječiji dodatak i dr. koja prava ostvaruju osobe s nekim drugim invaliditetom).

Postojeće stanje je većinu gluhih osoba i/ili njihove porodice dovelo do stanja izrazitog siromaštva, dodatno opteretilo njihove porodice, a njima onemogućilo aktivno sudjelovanje u privatnom i javnom životu i time izrazito povećalo njihovu socijalnu isključenost. Zašto? Zato što pored redovnih troškova, trebaju osigurati nabavku slušnog pomagala ili kohlearnog implanta, baterije, popravku, rezervne dijelove i zamjenu istih, asistente u nastavi (zbog inkluzije, takve kakva jeste), individualnog logopeda (zbog rehabilitacije takva kakva je) ... a sve to nauštrb drugih redovnih potreba te osobe.

2. Šta su slušna pomagala (slušni aparat i kohlearni implantat)

Većina osoba s teškoćama sluha/govora koristi neku vrstu slušnog pomagala (slušni aparat, kohlearni implantat, BAHA implantat, soundbridge ...). Radi se o složenim digitalnim aparatima podložnim kvarenju, uticaju vlage, elektriciteta, prašine ... dakle, vrlo ograničenog životnog vijeka. Većina korisnika nije u mogućnosti da ih zamijeni te ih vremenom počne koristiti sa vrlo minimalnim, najčešće nedovoljnim kapacitetima.

Takođe, svaki od navedenih pomagala koristi neki vid energije - zamjenske ili punjive baterije, bez kojih su neupotrebljivi.

Pomagala za sve osobe sa invaliditetom, uključujući i gluhe osobe korisnike slušnih pomagala, predstavljaju ostvarenje osnovnog ljudskog prava na normalan život jer pružaju:

- mogućnost određene samostalnosti,
- mobilnosti,
- psiho-fizičke pripremljenosti,
- pristup informacijama i komunikacijama,
- pristup obrazovanju/ekdukaciji, zapošljavanju, druženju, porodici, zdravstveno-higijenskoj zaštiti, sigurnosnim mjerama itd.

2.1. Slušni aparati – opće je poznata namjena istih, tj. da pojačavaju i/ili diskriminiraju zvukove, ali ne da cijena jednog kvalitetnog slušnog aparata iznosi oko 2.000,00 KM, individualna oliva oko 50,00 KM, baterija 10-tak KM mjesечно, podešavanje oko 50,00 KM itd.

2.2. Kohlearni implantat - je pomagalo, slušna proteza koja ne pojačava već stvara digitalni zvuk osobama sa teškim oblikom gluhoće. Od kohlearnog implantata gluhe osobe imaju koristi samo dok ga aktivno koriste. Nestankom baterija, kvarom bilo kojeg dijela, dotrajalošću ili prestankom rada iz bilo kojeg razloga - korisnik je opet potpuno gluh.

Kohlearni implantat omogućava solidan kvalitet slušanja, te razvoj prilično razumljivog govora i uključivanje korisnika u obrazovne, socijalne, radne i druge životne aktivnosti, ako se na vrijeme uradi operacija unutrašnjeg dijela i uz odgovarajuću rehabilitaciju.

S obzirom da ne postoje centralne evidencije podataka, procjenjuje se da je u Kantonu Sarajevo 20-tak korisnika kohlearnog implantata, od čega:

- je **određen broj korisnika** samostalno osigurao sredstva za operaciju i nabavku implantata,
- **većina** samostalno finansira rehabilitaciju, fitting i sl.

- svi korisnici samostalno finansiraju održavanje, popravke, zamjenu, baterije, nabavku dijelova...

U Bosni i Hercegovini se koriste implantati dva proizvođača Med-el i Cochlear; prema procjenama približan je broj korisnika oba modela.

2.3. Ostala slušna pomagala – zbog finansijskih razloga, kasne dijagnostike i kasne intervencije nisu zastupljena u Bosni i Hercegovini, ili jesu u vrlo pojedinačnim slučajevima.

3. Predmet Inicijative

Predmet Inicijative su izmjene i dopune Uredbe o obimu, uvjetima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica na korišćenje ortopedskih i drugih pomagala, endoproteza, stomatološko - protetske pomoći i stomatološko - protetskih nadomjestaka ("Sl. novine Kantona Sarajevo", br. 38/07 i 29/08), u daljem tekstu: Uredba, na način da se:

- osiguranim licima ...
- korisnicima slušnih aparata i kohlearnih implantata ...
  - po osnovu obaveznog zdravstvenog osiguranja ...
  - osiguraju potrebna pomagala i njihovo održavanje.

Dakle, korisnici prava bi bila osigurana lica sa umjerenim (korisnici slušnih aparata) odnosno ozbiljnim ili potpunim oštećenjem sluha (korisnici kohlearnog implantata).

4. Relevantni propisi i obavezujući dokumenti

4.1. Zakon o zdravstvenom osiguranju

Članom 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Sl. novine FBiH", broj 30/97) je propisano da osigurana lica pored osnovne zdravstvene zaštite imaju pravo, između ostalog, na korištenje ortopedskih i drugih pomagala te da će se obim tih prava utvrditi u kantonalnim propisima.

Nadalje, članom 35. stav (1) je propisano da pravo na zdravstvenu zaštitu obuhvaćenu obaveznim zdravstvenim osiguranjem podrazumijeva osiguranje zdravstvenih standarda pod jednakim uvjetima za osigurana lica u zadovoljavanju potreba u primarnoj, specijalističko-konsultativnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti s odgovarajućom medicinskom rehabilitacijom.

4.2. Uredba

Slijedom navedene odredbe, usvojena je Uredba, koja članom 5. propisuje da osigurana lica prema Uredbi imaju pravo na:

- a) ortopedska i druga pomagala,
- b) popravak pomagala,
- c) rezervne dijelove pomagala (gdje je to propisano),
- d) potrošni materijal za pomagala (gdje je to propisano).

4.3. Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH

Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 21/09) sa Listom ortopedskih i drugih pomagala koji se mogu propisivati u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja, koja je sastavni dio Odluke, predviđa da se:

- prava obezbjeđuju pod jednakim uvjetima svim osiguranim licima na teritoriji FBiH i
- na nivou kantona može utvrditi veći opseg osnovnog paketa zdravstvenih prava iz tačke I, ako se za to osiguraju sredstva.

Nadalje, Listom se (tač. 41. i 42), u okviru osnovnog paketa zdravstvenih prava osigurava dio potrebnih pomagala za gluhih populacija, i to: sufinansiranje nabavke slušnih aparata, sufinansiranje nabavke kohlearnih implantata, 1/4 troškova za kabal, dio troškova za reparaturu, te zamjena baterijskog spremnika sve s izuzetno nerealnim rokovima trajanja.

Na nivou Kantona Sarajevo nikada nije utvrđen ni minimum prava korisnicima kohlearnih implantata propisanih ovom Odlukom, tako ni veći opseg prava.

Konačno, tačkom XVII Odluke, su obavezana zakonodavna tijela kantona i vlade kantona, kantonalna ministarstva zdravstva, zavodi zdravstvenog osiguranja, kao i zdravstvene ustanove u Federaciji da usuglase svoje propise i akte s odredbama ove odluke u roku od 120 dana od dana stupanja na snagu ove odluke, a naročito da usuglase Odluke o opsegu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala s odredbama ove Odluke. Podsjećamo, Odluka je donesena 2009. godine, a opseg prava za pomagala za gluhih populacija nikada nije usaglašen!

4.4. Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.- 2021.)

Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016. – 2021.), utvrđuje devet specifičnih ciljeva, između kojih je za predmetno pitanje psoebno značajan specifični cilj 5:

"Specifični cilj 5. Unapređivati kvalitetu i dostupnost usluga te uspostavljati nove usluge u skladu sa potrebama osoba s invaliditetom"

koji se treba ostvariti poduzimanjem sljedećih aktivnosti:

- "5.9. Analizirati listu ortopedskih pomagala, revidirati istu u koordinaciji sa kantonima, te u skladu sa finansijskim mogućnostima kantona, osigurati sredstva za implementaciju.
- 5.10. Izraditi Uputstvo o načinu ostvarivanja prava i korištenju ortopedskih i drugih pomagala koja se mogu propisivati u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja, u saradnji i uz konsenzus kantona."

Nosioci aktivnosti: zavodi zdravstvenog osiguranja u federaciji BiH, Federalno ministarstvo zdravstva, kantonalna ministarstva zdravstva u saradnji sa organizacijama osoba s invaliditetom.

4.5. Politika u oblasti invalidnosti u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 76/08)

Politika u oblasti invalidnosti u BiH kao jednu od mjera, propisuje:

"**Osigurati da troškovi koji nastaju zbog invaliditeta ne opterećuju osobe sa invaliditetom niti njihove obitelji i staratelje.**"

"**Osigurati osobama sa invaliditetom pravo na besplatna, individualno prilagođena pomagala, koja na bilo koji način nadomešćuju ili zamjenjuju izgubljene ili oštećene dijelove tijela, organe i čula, i omogućuju potpunu ili maksimalnu moguću samostalnost u obavljanju svakodnevnih životnih i radnih aktivnosti.**"

5. Zaključak

Slušna pomagala (bez obzira da li se radi o slušnom aparatu ili o kohlearnom implantatu), i bez obzira na njihovu cijenu, nesporno trebaju biti dio prava koja se ostvaruju u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja, kao i pravo na korištenje lijekova ili bilo kakve druge zdravstvene zaštite.

Postojeće stanje paušalnog i selektivnog utvrđivanja prava iz oblasti zdravstvene zaštite uvjetuje višestruku diskriminaciju:

- po vrsti invalidnosti,
- po uzroku njenog nastanka
- po starosnoj dobi.

Istovremeno, evidentna je i teritorijalna diskriminacija budući da su u nekim kantonima priznata prava na baterije, rezervne dijelove i zamjenu kohlearnog implantata, u drugim djelimično, dok u Kantonu Sarajevo nisu nikako predviđena Uredbom.

Navedeno je u direktnoj suprotnosti sa principima i duhom Konvencije UN-a o pravima djeteta, Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom (BiH je potpisnik obje konvencije) i "Standardnih pravila za izjednačavanje mogućnosti osoba sa invaliditetom", te se iz korištenja ovog prava neopravdano isključuje veliki broj osoba sa invaliditetom ili im se ta prava osiguravaju simbolično. Kao sličan primjer se navodi nabavka potrošnog materijala - baterija za insulinsku pumpu, za koju je Uredbom predviđeno pet pakovanja godišnje.

Napominjemo da gluhe osobe nisu korisnici ni prava predviđenih propisima o socijalnoj zaštiti, izuzev pojedinih slučajeva kada su, pored gluhoće, prisutne višestruke poteškoće.

Takođe, pored činjenice da je u nekim kantonima osiguran značajan obim prava (u HNK još od 2008. godine) za ovu kategoriju invalidnosti, bitno je napomenuti da je i u zemljama u regiji (Srbiji i Hrvatskoj) to takođe standard.

Dodatno, u svijetu je trend da se radi bilateralna (obostrana) implantacija, sa nizom pripadajućih socijalnih i materijalnih prava (pomagala, finansijska podrška, mogućnost da jedan roditelj ne radi kako bi se posvetio u potpunosti djetetu s poteškoćama a da za to vrijeme prima prosječnu plaću države, zamjena postojećeg aparata novim modelom itd.).

6. Prijedlog izmjena / dopuna Uredbe

S navedenim u vezi, molimo vas da razmotrite mogućnost izmjena i dopuna Uredbe kako bi se sljedeće uvrstilo u listu ortopedskih i drugih pomagala finansiranih od strane ZZO:

1) Slušni aparat

R.br.	Slušni aparat	Šifra pomagala	Rok trajanja u mjesecima	Sudjelovanje ZZO do
1.1.	Slušni aparat		24	250 KM
1.2.	Olive ili zvukovodi za slušne aparate		12	100%

2) Baterije

R.br.	Baterije za slušne aparate i kohlearni implant	Šifra pomagala	Količina koja se odobrava	Sudjelovanje ZZO
2.1.	Baterije 675 acoustic		Od 18 do 36 kom mjesečno (ovisno od tipa aparata)	100%
2.2.	Baterije 675		Od 18 do 36 kom mjesečno (ovisno od tipa aparata)	100%
2.3.	Baterije 312A		6 kom mjesečno	100%
2.4.	Baterije 230A		6 kom mjesečno	100%
2.5.	Baterije 13A		6 kom mjesečno	100%
2.6.	Baterije LR-6		6 kom mjesečno	100%
2.7.*	Punjač baterija sa dvije baterije za punjenje govornog procesora		1 (za 60 mjeseci)	100%

3) Kohlearni implantat

R.br.	Rezervni dijelovi za kohlearni implant (govorni procesor)	Šifra pomagala	Rok trajanja u mjesecima	Sudjelovanje ZZO do
4.1.**	Kabal za razdvajanje baterijskog punjenja		12	100%
4.2.**	Plastični nosač za leđne baterije		12	100%
4.3.**	Zaušni nosač		12	100%
4.4.**	Kabal za zavojnicu ili kohlearni implant		6	100%
4.5.**	Kućište za baterije s		36	100%

	kablom			
4.6.**	Zavojnica		12	100%
4.7.**	Magnet za govorni procesor		36	100%
4.7.	Reparatura govornog procesora		36	2000 KM bez PDV
4.8.	Zamjena govornog procesora		7 godina	100%

***Napomena:** Vrsta baterija (punjač baterija sa dvije baterije ili jednokratne baterije) se odobravaju ovisno od tipa govornog procesora.

****Napomena:** Noviji tipovi govornih procesora u pravilu nemaju neke ili sve posebne dijelove navedene u tač. 4.1. do 4.7. budući da dijelovi integrисани u jednu cjelinu. Izvjesno je da će ubuduće svi govorni procesori biti unaprijeđeni tako da sadrže integrисane dijelove.

Predlažemo da način ostvarivanja prava bude kao i u slučaju drugih ortopedskih pomagala.

Molimo vas da nas obavijestite o poduzetim aktivnostima.

U slučaju potrebe za pojašnjenjima, stojimo vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

Predsjednik Upravnog odbora

[Handwritten signature]
[Redacted]
Za Mušlara Lutina

Dostavljen:

- Naslovu
- Min. zdravstva Kantona Sarajevo
- a/a